

SKRIVEN BISER KVARNERA – *Otok Unije - idealno mjesto za miran odmor*

Daleko na pučini Kvarnerskog zaljeva, brodskom linijom iz Malog Lošinja, posjetili smo mali pučinski otok Unije. Njegovo dugačko bijelo žalo, bistro more, neobično pjeskovito polje i pregršt povijesnih zanimljivosti samo su neki od razloga da ga posjetite. I to već ove jeseni, a doznajte i zašto

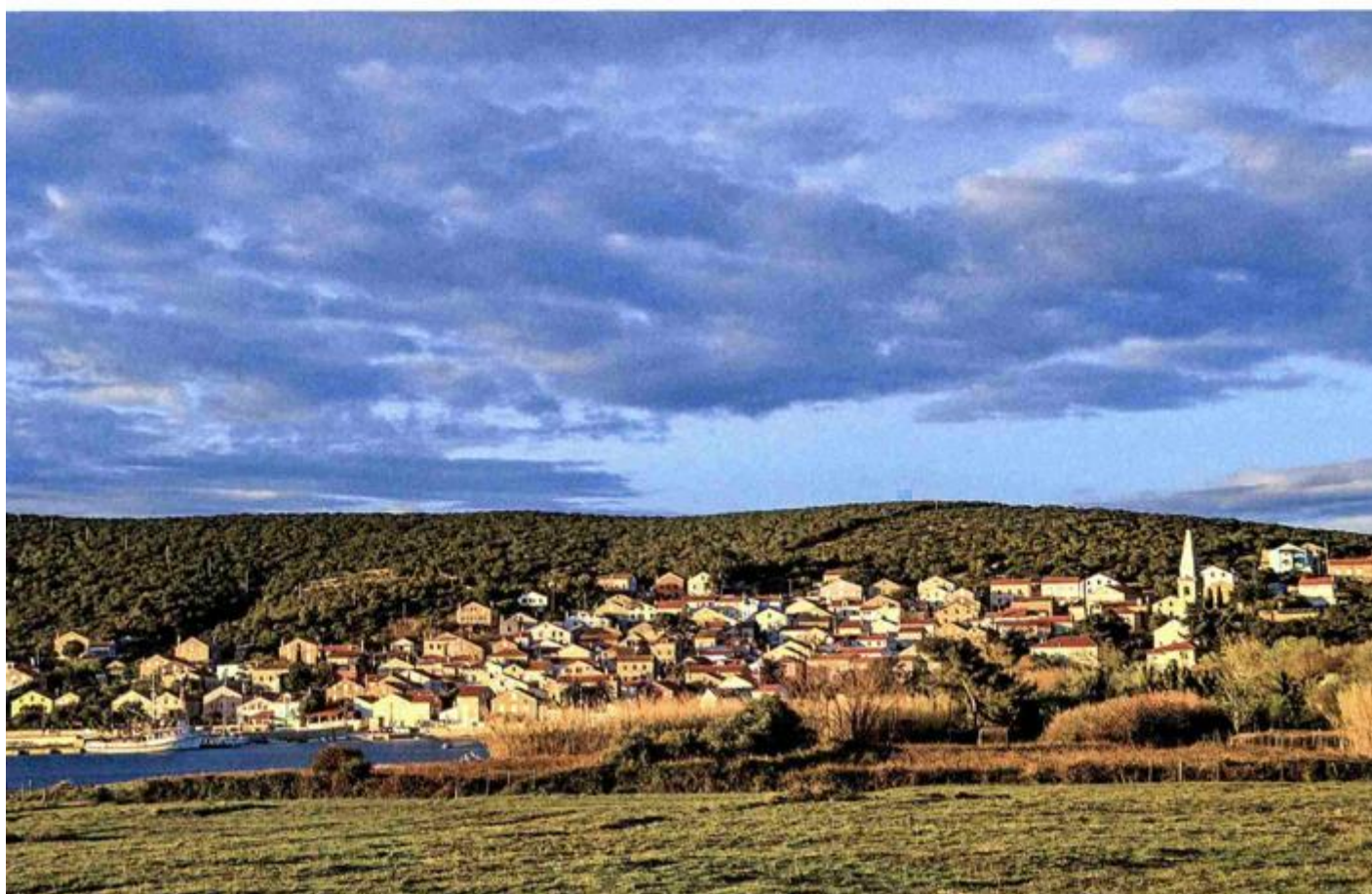
TEKST I FOTOGRAFIJE *Lara Černicki*

Na zapadnom kraju cresko-lošinjskog arhipelaga nalaze se Unije, najveći od malih otoka koji okružuju Lošinj. S jedne strane oplakuju ga valovi 4 do 6 km širokog Unijskog kanala, dok je s druge strane izložen čudima otvorenog mora. Obale Unija većinom su niske, pristupačne i razvedene, s nekoliko dubokih uvala otvorenih prema jugoistoku. Nepristu-

pačne su jedino strme, pedeset metara visoke Vele i Male stijene nad zapadnom obalom. Pusta brežuljkasta prostranstva obrasla su šumarcima i makijom, a golo je samo pjeskovito polje. Na njemu raste trava, dok je uz obalu obrubljeno trstom (biljka iz porodice trava, naraste nekoliko metara uvis) koji ga štiti od vjetra i učvršćuje tlo.

01 Na Unijama postoji samo jedno istoimeno naselje

02 Unije su se smjestile ponad najveće uvale na zapadnoj strani otoka, okrenute otvorenome moru i valovima

Otok Unije ima oblik luka s udubljenom stranom okrenutom prema otoku Lošinju, od kojeg ga dijeli Unijski kanal. Jedino, istoimeno naselje smjestilo se pak u uvali na zapadnoj obali otoka, okrenutoj prema pučini

Slabo naseljen otok s malo turista. Premda je otok slabo naseljen – ima samo 60-ak stanovnika – na njemu se živjelo od davnina. O tome svjedoče prapovijesne gradine na istaknutim glavicama Turnu, Malondarskom i Kaštelu, kao i ostaci antičkoga gospodarstva na istočnom kraju

Unijskog polja. Polje i druga obradiva tla donedavno su se intenzivno obrađivala, dok su se padine koristile za ispašu. Potkraj 19. stoljeća, za posljednjih desetljeća austrijske uprave, osnovane su dvije škole, dva trgovačko-gospodarska društva i dvije ribarske zadruge, a na rtu Vnetak sagrađen je svjetionik. Nakon pripojenja Italiji 1920. godine nova uprava nastavila je poticati gospodarski razvitak izgradnjom tvornice za preradu ribe. Masline su se mljele u dva mlina smještena uz obalu. Mlin bliže pristaništu bio je talijanski, a onaj malo dalje hrvatski.

Unatoč tomu, iseljavanje u prekomorske zemlje početkom 20. stoljeća nije zaobišlo ni Unije. Mnogi su odlazili s namjerom da nešto steknu i vrte se u zavičaj, no većina ih je zauvijek napustila otok. Nakon Drugoga svjetskog rata kamenjarski pašnjaci i zapuštena polja počeli su obrastati u makiju. Krajem sedamdesetih godina lošinjsko poduzeće Jadranka ponovno je pokrenulo poljoprivrednu i stočarsku proizvodnju, no taj pokušaj obnove bio je kratkog vijeka. Danas je jedina vitalna grana otočnoga gospodarstva turizam, no Unije u prosjeku godišnje posjeti samo tisuću i petsto turista.

INFO Unije

Površina: 16,87 km²
 Broj stanovnika: 64 (2021.)
 Dužina obale: 38 km
 Najviši vrh: Kalk (138 m)
 Grada: vapnenačka s pleistocenim praporom i pijeskom

01

U naselju istoga imena. Na Unijama postoji samo jedno naselje istog imena. Smjestilo se na osunčanoj padini ponad najveće uvale na zapadnoj strani otoka. Kuće se spuštaju niz padinu do mora, okrenute širokim zabatnim pročeljima prema zapadu. Takvim tradicionalnim načinom gradnje poštovalo se pravilo da jedna kuća ne zaklanja drugu i da kroz prozore svi imaju osiguran pogled na pučinu i zalazak sunca.

Smještajni kapaciteti na Unijama prilično su skromni. Iznajmljuju se sobe, apartmani i cijele kuće, ali hotela nema. Nema ni automobila, a sav promet odvija se malim traktorima ili mopedima. U mjestu postoje dobro opskrbljeni pekarnica i dućančić, crkva, pošta i knjižnica. Nekoć je bilo nekoliko restorana, od kojih su preostali samo jedna konoba i slastičarnica, obje zimi zatvorene. U nekadašnjem talijanskom mlinu za masline uredene su galerija i etnografska zbirka, no i one su otvorene samo ljeti. Škola je zatvorena do daljnega jer na otoku više nema daka. Izgradnja vodovoda i kanalizacije započela je tek nedavno i još nije završena. Vodu za piće otočani osiguravaju punjenjem cisterni iz broda vodonosca ili iz desalinizatora. Uz staru rivu dograđena je nova, no broj vezova je i dalje malen. Ribarske brodice oduvijek je trebalo izvlačiti na žal jer im uvala okrenuta otvorenome moru i valovima ne pruža siguran zaklon.

Premda zvuči romantično, život otočana nije jednostavan, osobito za zimskih mjeseci, kada zbog vremenskih neprilika

danima mogu biti odsječeni od ostatka svijeta. No upravo zbog toga Unije su pravo mjesto za odmor daleko od svakodnevnog stresa. Do Unija se može doploviti katamaranom iz Rijeke, a ljeti i iz Pule ili Zadra, no najugodnije je doputovati svakodnevnom lokalnom brodskom linijom iz Malog Lošinja. Za lijepog vremena svakako se smjestite na otvorenoj palubi s koje možete promatrati kako se otok za otokom pomalja na pučini.

Uživajte li u kupanju i sunčanju, dovoljno je da se spustite na dugačko šljunčano žalo ispod mjesta. Želite li protegnuti noge, otok je dovoljno velik da svaki dan prošetate u drugom smjeru po nekom od starih puteva. Šetnje nisu dugačke ni zahtjevne, a nauživat ćete se vidika koji će vam se zadugo urezati u sjećanje.

Preko pjeskovitog polja. Jedna od šetnji vodi preko širokog i ravnog Unijskog polja, uz kapelicu krajputaša, do svjetionika na rtu Vnetku. Vrlo je romantična čak i kada vam vjetar puše ravno u lice. Pjeskovito polje neobično je za naše otoke. Kao i na Susku, pijesak su za zadnjeg ledenog doba na njega napuhali hladni vjetrovi iz riječnih naplavina Padske nizine. Taj poljoprivredno najvredniji dio otoka u prošlosti se intenzivno iskorištavao, no danas je potpuno zapušten i pretvoren u pašnjak. Na njemu ćete sresti brojne ovce i boškarine, a možda pred vas iskoči zec ili fazan ili vas prelete jarebice i prepelice.

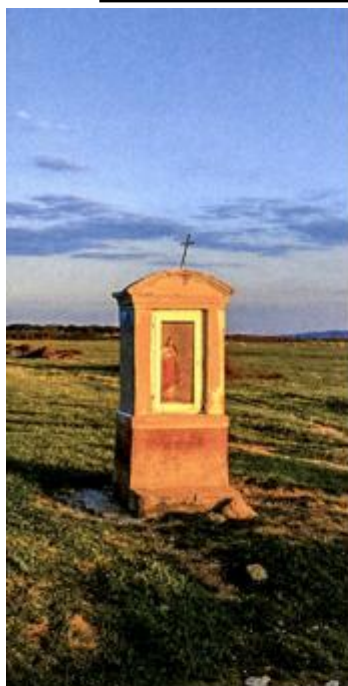
Tu je na polju 1996. godine uredena mala zračna luka s travnatom pistom.

02

03

Otok ima dugu tradiciju maslinarstva i ovčarstva, tu je nekoć djelovala i tvornica za prerađivanje ribe, a žitelji su danas okrenuti turizmu i maslinarstvu. Na Unijama nema automobila, ali postoji mala zračna luka koja ga povezuje s Lošinjem

- 01 Boškarin je istarsko goveto koje se na Unijama tradicionalno koristilo za oranje
- 02 Poklonac krajputaš u polju na raskrižju puteva prema svjetioniku i rtu Arbitu
- 03 U nekadašnjem talijanskom mlinu uređena je galerija Torac, a na katu iznad nje privatna je etnografska zbirka Karniš koja se sastoji od brojnih predmeta koje su otočani koristili u svakodnevnom životu
- 04 Svjetionik na rtu Vnetku sagrađen je potkraj 19. stoljeća

Osim za turističke i sportske letove, služila je za prijevoz otočana, a kada je zatvorena područna škola, učenici s Unija svakodnevno su letjeli na nastavu u Mali Lošinj. Na žalost Unijana, redoviti letovi obustavljeni su 2013. godine, a kao podsjetnik na njih ostala je nakrivljena daščara koje je korištena kao kontrolna kućica. Pista je još u funkciji te na nju povremeno slijeću mali sportski avioni.

Na vali ulomci rimske keramike. Svjetionik na rtu Vnetku dala je podići austrijska pomorska uprava iz Trsta 1873. godine. Danas je automatiziran i žalosno zapušten, a umjesto posade, u njemu obitavaju ovce. Uz njegovu izgradnju veže se poznata lokalna predaja. Jedan od predradnika promatrao je more koje u ranu jesen oko rta vrije od sitne plave ribe. Sjeo je u barku i pošao u ribolov, no veliki gladni tunj odvuкао ga je daleko na pučinu, gdje mu se izgubio svaki trag.

Od svjetionika možete produžiti obalom s koje su valovi isprali naslage lesa. Ondje gdje ih nisu mogli dohvatiti ni za najvećeg nevremena naslage se uzdižu poput visokog zida. U uvali Žalini čeka vas pravo iznenađenje. Duž cijele uvale iz lesa vire krhotine opeka, crepova, amfora i pokoji veći obradjeni kamen. Ako malo bolje promotrite šljunak pod nogama, među oblucima opazite ćete ulomke rimske keramike. Već dvije tisuće godina more ih valja i zaobljuje pa im je prvobitni oblik teško prepoznati.

Pri sredini uvale valovi su otkopali monumentalni kameni prag i dobro očuvane

zidove rimskog ladanjskog gospodarstva. Najveći dio arheološkog nalazišta leži pod naslagama lesa i nije istražen. Sudeći prema površinskim nalazima, ondje se živjelo od ranog Rimskog Carstva do kasne antike. Vlasnici gospodarstva značajki su odabrali mjesto na rubu plodnog polja, u blizini izvora vode i sidrišta prikladnog za pristajanje manjih brodova.

Na drugoj strani otoka do uvale Maračol. Druga popularna šetnja vodi betoniranim putem koji se penje do prijevoja iznad naselja i spušta u uvalu Maračol na sjevernoj strani otoka. Na prijevoju se bijeli crkvice s natpisom na pročelju: *Izgradio vjerni narod župe Sv. Andrije 1932. godine.* Nalazi se na lijepom mjestu s kojega se pruža pogled na naselje i cijelo Unijsko polje. Nedaleko od crkvice, u podnožju suhozida nalazi se vrlo neobičan spomenik - veliki kamen s gravurom zmije koja proždire vlastiti rep. Do njega se dolazi krivudavim puteljkom prateći crvene strelice od desnog rubnika betonskog puta. U blizini nema nikakvih drugih arheoloških ostataka pa je doista zagonetno kako se na tom zabačenome mjestu našao prastari simbol uroborosa.

S druge strane prijevoja je vidikovac zvan Kraj kove. Na panoramskoj tabli piše što se sve odatle vidi, a uperite li pogled preko Unijskog kanala, prepoznat ćete našu najljepšu otočnu planinu Osorščicu. Od vidikovca se betonski put spušta do duboke i uske uvale Maračol. U njoj je danas sidrište za nautičare, a nekoć je ondje bila

01

tvornica za preradu ribe. Sagrađena je za talijanske uprave između dva svjetska rata. Riba se lovila uz zapadnu obalu otoka, a konzerviranje je organizirala tvrtka Arrigoni iz Trsta. Nakon prekida za Drugoga svjetskog rata, proizvodnja je obnovljena, a konačno je ugašena 1963. godine. Od nekadašnje tvornice preostale su samo napuštene i ruševne zgrade.

Preko najvišeg vrha do intimne uvale Kambunare. Obalom vodi široki zemljani kolnik koji mostom prelazi preko Jaza i nastavlja prema najsjevernijem i najzaraštenijem dijelu otoka. Neki misle da put i most potječu iz rimskog doba, no ono što se danas od njih vidi vjerojatno je sagrađeno kada i tvornica konzervi. Malo prije mosta lijevo se odvaja poljski put koji se lagano uspinje do gole zaravni s pogledom na pučinu. Na njoj se nalazi niz napuštenih bunkera koje je za sobom ostavila jugoslavenska vojska. Razgledajte ih ako ste ljubitelj ruševina vojnih objekata, ali nemojte se odviše približavati rubu Velih stijena koje okomito izranjaju iz tamnog mora.

Od Velih stijena možete se vratiti kraćim putem slijedeći putokaz za Unije. Obilježena staza uspinje se padinom obraslom u makiju, grmičke kadulje i drugo mirisno bilje. Na sedlu se odvaja puteljak do vrha Križa (110 m) preko kojeg se možete spusti-

ti do crkvice na prijevoju iznad Unija. Ljepše je produžiti ravno i do mjesta se spustiti s pogledom na Školjić, Unijsko polje i svjetlucavu pučinu. Ako se još niste okupali, skrenite do uvale Kambunare. U intimnoj uvali s bijelim žalom i bistrim morem osjećat ćete se božanski, pod uvjetom da je nitko nije zauzeo prije vas.

Naš cilj - prapovijesna gradina na Turnu. Od crkvice na prijevoju možete poći

02

03

- o1 Do Unija je najjugodnije doputovati svakodnevnom lokalnom brodskom linijom iz Malog Lošinja koja vozi oko sat i pol
- o2 O dugoj tradiciji maslinarstva svjedoči stara kamenica za ulje s uklesanim glagoljskim natpisom: „ĀHNE (1676.), na dan IG (24.) miseca ijulija, ja pop Matij Brnić učinih tu kamenicu“
- o3 Uroboros, simbol vječnog kruženja razaranja i ponovnog stvaranja, prikazuje se kao zmija s vlastitim repom u ustima koja proždire samu sebe i ponovno se iz sebe rađa
- o4 Dio antičkog kamenog praga s gospodarstva u Žalini koji je more ispralo iz naslaga lesa
- o5 Ulomci brončanodobnog i antičkog posuda na Kaštelu
- o6 Duž cijele uvale Žaline iz lesa vire krhotine opeka, crepova i amfora. Prapor ili les žučkasti je sediment saždan od zrnaca pijeska i praha koja je dopuhao vjetar iz riječnih naplavina Padske nizine za zadnjeg ledenog doba
- o7 Obnovljeni maslinici na južnom kraju otoka

o6

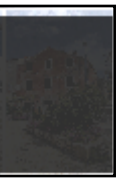
o7

hrptom prema rtu Arbitu na južnom kraju otoka. Ubrzo ćete doći do zagonetnih ruševina na mjestu zvanom Kaštel. Na travnatoj zaravni lijevo poviše puta bijeli se sklop ruševnih suhozida. Ni po čemu se ne može zaključiti iz kojeg su doba i čemu su točno služili, no na tlu među njima ima dosta ulomaka prapovijesnog i antičkog posuda. Kaštel dominira nad poljem i glavnim zaštićenim uvalama s obje strane otoka. Stanovalnici Unija od brončanog doba do vremena Rimskog Carstva očito su znali cijeniti i koristiti taj strateški važan položaj.

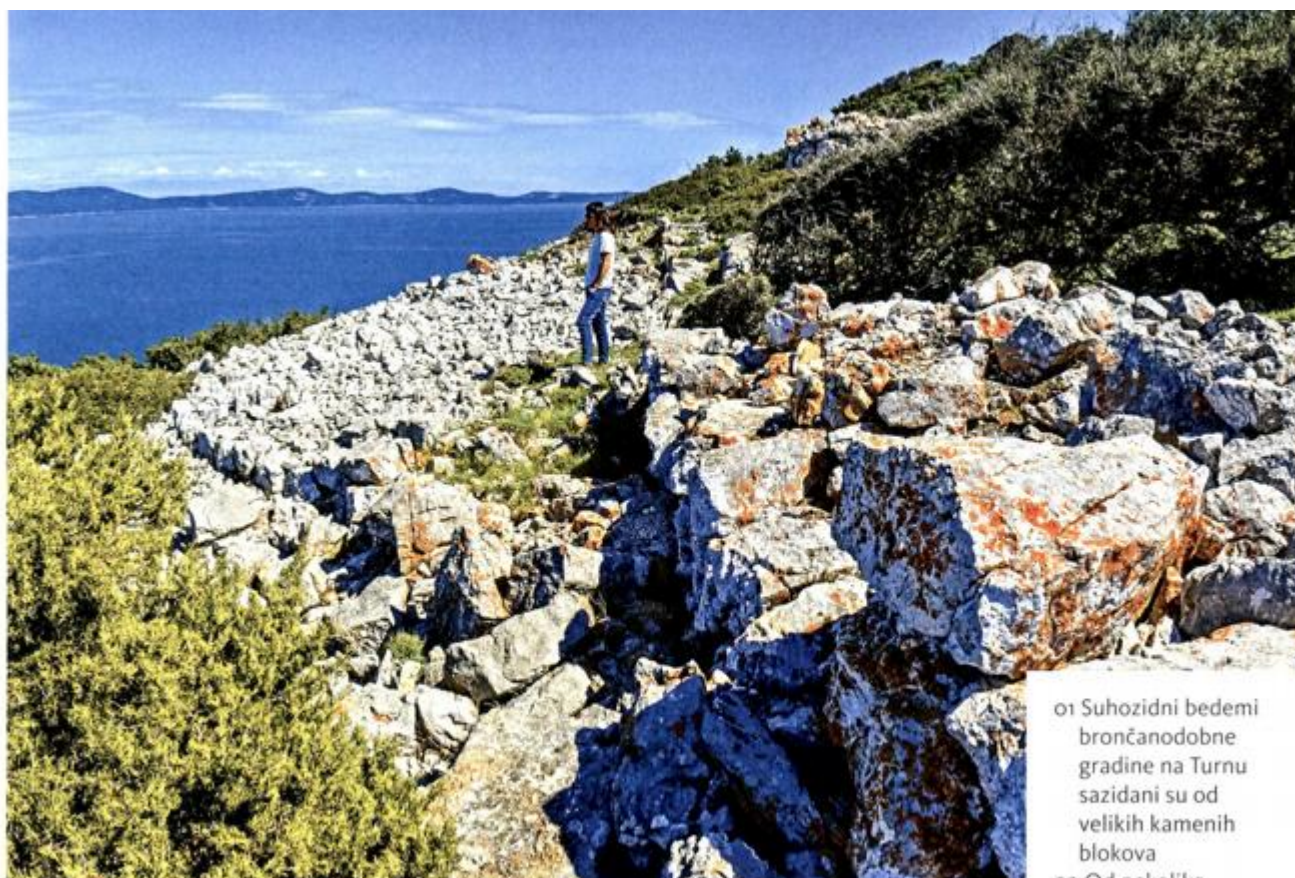
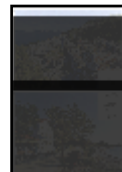
Ako imate malo avanturističkog duha, možete nastaviti šetnju duž hrpta, preko najvišeg otočnog vrha Kalka (134 m) do vrha Turna (127 m). Staza je na nekim

mjestima zarasla, no još je prohodna, a tu i tamo vidljive su izbljedjele planinarske oznake. Gusto grmlje gluhača s mekim iglicama potpuno je bezopasno, za razliku od bodljikave šmrike koje ovdje gotovo nema. Stoga nije teško osvojiti Turan i njegovu impozantnu brončanodobnu gradinu opasanu dvostrukim bedemom. Pogled s nje pruža se na sve četiri strane svijeta pa su prapovijesni gospodari Turna mogli promatrati gomile i gradine na vrhovima Lošinja, Suska i Srakana, kao i sve što je plovilo morem između njih. Šećući gradinom na tlu ćete opaziti brojne ulomke prapovijesnih zemljanih posuda. Kada obidete bedeme, sjednite na neku od njihovih velikih kamenih gromada i

01 Suhozidni bedemi
brončanodobne
gradine na Turnu
sazidani su od
velikih kamenih
blokova

02 Od nekoliko
restorana ostala
je samo Konoba
kod Joze. Tijekom
studenoga se na
otoku održava
Unijska lignjada
– natjecanje u
lovljenju liganja

03 Grafitima išarani
ostaci tvornice
za preradu ribe u
uvali Maračol

03

uživajte u najboljem vidiku na cijelom otoku.

Kroz makiju i suhozide natrag do Uni-ja. S vrha se možete spustiti niz južnu padinu brda. Nekoć je onuda vodio puteljak, no njime više nitko ne prolazi pa je zarastao. Grmlje nije pregusto, nema bodljikave šmrike, samo treba malo spretnosti pri probijanju između starih suhozida.

Za pet minuta domoći ćete se starog puta koji se blago spušta uz suhozide i maslinike kroz koje se nazire more, a ubrzo ćete ugledati i veliko ravno polje. Po njemu se nije teško vratiti do mjesta, a nakon šetnje godit će vam kupanje i odmor na dugačkom šljunčanom žalu. Ako ste ožednjeli, tu je i mali bar u kojemu možete popiti osvježavajuće piće. I jedan važan savjet za kraj. Na Uni je, kao i na sve druge naše otoke, najbolje doći ujesen kada većina turista otputuje kući, plaža je pusta, a more mirno i toplo. 📍